

Boşanmada nezaket usûlü

Ayşegül Hanım: “Eşim kızdığı anda küfretmek yerine boşama ile tehdit ediyor. Bu sözü çok sık ağzına alıyor, bazen de boşama yapıyor ve boş ol deyip çıkıyor. Sonra pişman oluyor. Ne yapmamız lâzım? Sık sık nikâh mı yaptırmamız lâzım? Buna bir çözüm var mı?”

Evlilik bir nezaket kurumudur. Evliliğin her iki kanadı da--erkek de, kadın da—bunu unutmamalı. Nikâh nasıl nezaketle yapılıyorsa, hiç şüphesiz boşanma da nezaketle olmalı. Kavgayla, küfürle, öfkeyle, fırçayla asla değil! Boşanmanın da Müslümancaı vardır. Akl-ı selim üzere iken ve kibarca olmalı. Karı koca helâlleşerek ayrılmalı. Yoksa öfkeli iken ve küfürleşirken ceza olsun diye boşama lafını pat diye söyleyivermek sünnette yeri olmayan bir kabalıktır. Koca eğer gerçekten boşama yapmak istiyorsa, şer’î boşama bu değildir. Şer’î boşama başka bir şeydir. Yok, eğer ceza olsun diye, korku salmak için, koz amaçlı boşama lafını ağzına alıyorsa, bu daha vahimdir. Bu durumda hem kendisine, hem eşine zulmediyor demektir. Bunun faturası kendisine çıkar ve daha ağır çıkar.

İslâm Hukukunda eşler arası çekişmelerin vukuunda; kocanın, boşama için bir hakemi vekil kılması veya tarafların evliliği sürdürme ehliyetlerini kaybetmiş olmaları halinde, hakemin vekâleten karı-kocayı boşaması mümkündür, sahihtir ve geçerlidir. Günümüzün medenî ve kanuni toplumlarında bu hüküm mahkemeler tarafından icra edilmektedir. Yani evlilik resmî nikâhla başlamakta; evlenmek için devletin tayin ettiği resmî görevlilere nikâh yaptıran koca, boşama yetkisini de zımnen devletin resmî mahkemelerine devretmiş olmaktadır. Çünkü kanunlar, evliliğin resmî görevlilerce başlatılıp, ancak resmî mahkemelerin hükmü ile bitirilebileceği, başka hiçbir şekilde boşamanın vaki ve muteber olmayacağı konusunda âmir bulunmaktadır. Koca bu hükme itiraz etmemekle beraber, başı sıkıştığında boşanmak için doğruca mahkemeye başvurmakla, esasen boşama yetkisini de mahkemelere devretmiş olduğunu ikrar etmiş olmaktadır. Nitekim sükût ve fiiliyat ikrardandır.

Dinî emirlerin yeterince bilinmediği, hassasiyetlerin gerektiği gibi korunmadığı,

kararlarda daha çok fevrîliğin ve öfkenin hâkim olduğu, İslâmî, insani, hukuki ve vicdani görevlerin ihmal edildiği günümüzde, hak ihlâllerine kapı açmamak, mağduriyetlere meydan vermemek ve aile facialarını önlemek için, “nikâhlanmak ve boşanmak” gibi iki önemli kurumun bizzat devletin resmî makamları tarafından üstleniliyor ve yürütülüyor olmasında, bu açıdan, hiç şüphesiz isabet vardır. Çünkü aile gibi sağlam, köklü ve önemli bir terbiye ve sorumluluk yuvasının dağılmasını, dinî hassasiyetten uzak, boşama nezaketinden ve evliliği bitirme bilgisinden ve sorumluluğundan yoksun, hırçın, kızgın ve fevrî hareket edebilen bir kocanın iki dudağı arasına vermek, İslâmiyet’in “nikâha” verdiği kerâmet ve hikmet ile bağdaşmaz. Kur’ân’ın, boşamalar için ön gördüğü “iki âdil şâhit” şartı¹, evliliğin ve nikâhın bir kızgınlık veya fevrîlik anında bitirilivermesini önlemeye ve evlenmek gibi boşanmanın da hukûkî temele oturtulmasını sağlamaya yönelik bir tedbirdir.

Meselenin bir diğer yönü de, şiddetli sinirlilik ve öfke hâlinde yapılan boşama, bir de olsa, üçten dokuza da olsa, geçerli değildir. Nitekim Hazret-i Âişe’nin (ra) rivâyetiyle, Peygamber Efendimiz (asm); “Gazap halinde îkâ edilen talâka ve köle azadına itibar olunmaz” buyurmuştur.² Yine Ebû Hüreyre (ra) anlatmıştır ki, Allah Resûlü (asm): “Her talak caizdir. Ancak aklına hâkim olamayan matuhun (bunağın, asabiyetinden aklını kaybeden kişinin) talâkı caiz değildir” buyurmuştur.³

Gazabın ve öfkenin şiddetli olmasının ölçüsü, sonradan söylediklerine pişman olmak ve sözlerinden dolayı mahcubiyet duymaktır. Binâenaleyh, sinir ve kızgınlık halinde sarf edilen haddini aşmış sözlere sonradan pişman olunması, onun öfke ve gazap halinde söylendiğine delâlet eder. Bu delâlet ve kişinin kızgınlığını itirafı, nikâhın selâmeti için yeterlidir.

Evliliğin saygın bir kurum olduğu hatırdan çıkarılmamalı, boşama sözü her kızgınlıkta ısıtılıp gündeme getirilerek, aile saadetinin başında bir tehdit unsuru olarak kullanılmamalı, kutsal aile bağları ikide bir rencide edilmemelidir. Çiftlerin birbirlerini sıkça itham etmeleri yerine, sıkça affetmeleri Allah nezdinde daha muteber ve daha makbul sayılmaktadır. Hatasız kulun olmayacağı, her hatâdan dönüşün mümkün olacağı ve her günah için af kapılarının ardına kadar açık olduğu nazara alınmalı; Allah’ın, Kendisine yönelen her kuluna günahları ve hatâları ile değil, yönelişi ve içtenliği ile değer verdiği unutulmamalı; eşler arasında, her zaman ve zeminde, acıda ve kıvançta, kederde ve sevinçte, sırf Allah için kurulmuş olan sevgi, barış ve muhabbet köprüleri korunmalıdır.

İslâmî hassasiyetlerin yeterince takdir edilmediği zeminlerde talâk ve boşama meselesi de dahil, yeterince vâkıf olunmayan her meselenin tartışılmasından ve polemik konusu yapılmasından kaçınılmalıdır. Böyle fer’î meseleler yerine, îmânî ve

ahlâkî meselelerin gündemde tutulması, sevginin ve muhabbetin tesis edilmeye çalışılması, kavga ve öfke duygularının körüklenmemesi ve nihayet karşılıklı hataları ve kusurları bağışlamaya dönük adımlar atılması daha hayırlı bulunmaktadır.

Dipnotlar:

- 1- Talak Sûresi, 65/2,
- 2- Taç, 2/993; Tecrit Terc. 11/357,
- 3- Tirmizî, Talak, 15